

Tarık Dağlı

tarikdagli@yahoo.com

Zehirli Mavi Kuş

Post-truth dönemin en etkili haber alma kaynağı olan Twitter, gün geçtikçe manipülasyon ve dezenformasyon içeren paylaşımların merkezi haline geldi. Bu mavi kuş, dünyada ülkelerin yönetimlerine etki gücüyle giderek küresel bir vesayet mekanizmasına dönüşüyor, belki de dönüştü bile...

Twitter'ın mavi kuşu milyonlarca insanı tek bir ağda toplamayı başarırken hatırı sayılır bir oranı manipülasyon ve dezenformasyon içeren saniyede 6 bin paylaşım kapasitesiyle kimine ekmek kapısı oluyor kiminin ise korkulu rüyası. Gerçek olan şu ki; post-truth (hakikat sonrası) dönemin en etkili haber alma kaynağı olan bu sosyal medya aracı, küresel bir vesayet mekanizmasına dönüşüyor, belki de dönüştü bile...

"Hiç kimse bir başkasının derisinin renginden, sosyal çevresinden ya da dininden nefret ederek doğmaz. İnsanlar nefret etmeyi öğrenir ve nefret etmeyi öğreniyorlarsa, sevgi de onlara öğretilir. Sevgi, insan kalbine karşıtıdan daha doğal şekilde gelir."

Ağustos 2017'de ABD'nin Charlottesville kentinde yaşanan ırkçı saldırının ardından ABD'nin eski başkanı Barack Obama'nın attığı bu tweet 4,3 milyon beğeni ile halen tüm zamanların en etkili tweeti olarak görülüyor. Zaten Twitter'da 120 milyondan fazla takipçi ile bu alanda lider durumda olan Obama'nın tüm zamanların en etkili tweetler listesinde daha fazla paylaşımı da bulunuyor. Kaldı ki Obama'nın 2012'deki seçim kampanyası, başta Twitter olmak üzere sosyal medyanın seçim propagandası aracı olarak kullanımını açısından büyük bir başarı hikayesi olarak lanse edilmiş ve tarihin en güçlü seçim programı olarak literatüre geçmişti.

Twitter'a Kafa Tutan Adam

ABD'nin bir sonraki başkanlık seçimleri ise bir başka sosyal medya hikayesini de beraberinde getirdi. Twitter başta olmak üzere sosyal medyanın yanı sıra

ABD'deki geleneksel medyanın yüzde 80'den fazlasının desteğini alan Hillary Clinton buna rağmen birkaç internet medya grubunun desteklediği Trump'a karşı yenilgiyi tattı. Sosyal medyanın seçimlerdeki gücü bir kez daha tartışılırken bu sefer Trump'ın Rusya bağlantılarını kullanarak Facebook kullanıcılarının demografik ve kişisel bilgi ağına ulaştığı ve kampanyasını bu sayede güçlendirerek başarıya ulaştığı iddiası ortaya atıldı. Sosyal medya bir kez daha seçim sonuçlarını etkileyen faktör olarak gündeme gelmişti.

Twitter Trump'a Karşı

Bugün gelinen noktada ise Twitter'ın sadece ABD hükümeti değil dünyada kendi idealleriyle örtüşmeyen hükümetlere karşı tavır aldığı, kendisinin de inkar etmediği şekilde ortaya çıkıyor. Donald Trump'ın attığı tweet'leri "fact check" uygulamasına tabi tutan Twitter, aynı zamanda Çin, Rusya ve Türkiye'de hükümet lehine propaganda yaptığını belirlediği hesapları da askıya alıyor.

Ortaya çıkan manzarada sosyal medya devini savunanlar "Twitter neticede bir şirket ve kendi şirket politikasını belirleyebilir" argümanını kullanıyor. Evet, Twitter kar amacı güden bir şirket ancak uyguladığı politika, bir restoranın "Trump taraftarlarına yemek vermiyoruz" demesine yol açacak kadar ayrımcı ve faşist bir argüman ortaya koyuyor. Üstelik Twitter CEO'su Jack Dorsey her fırsatta düşünce özgürlüğü ve herkesin fikrini söyleme hakkından dem vururken Twitter'ın bolca siyaset içeren bu uygulamalarda bulunması soru işaretlerini de beraberinde getiriyor.

Dezenformasyon Kaynağı

Türkiye'de Gezi olaylarında net bir şekilde tanıştığımız dezenformasyon ve sahte haberlerle kamuoyu oluşturma, "24 saat daha dayanın hükümet düşecek" gibi yalanlara koşulsuz inanma

faslı sonraki dönemde özellikle birçok ülkedeki sokak olaylarında hep benzer bir şekilde kullanıldı. Üstelik Twitter'ın "mavi tik" verdiği onaylı hesaplar eliyle yayılan bilgiler uluslararası dolaşıma girerek küresel dezenformasyon facialarına da yol açtı.

Keyfi Uygulamalar

Bu süreçte Twitter, DEAŞ ve El Kaide gibi terör örgütü propagandalarına kati bir şekilde engel koyarken YPG, PKK ve FETÖ'nün sahte olduğu kolayca kanıtlanan paylaşımlarına ise hiçbir kısıtlama getirmeyerek belirlediği idealler, koyduğu kurallar ve uygulamaların keyfililiğini de tescil etti.

Bu keyfilik ise terör propagandası ve hükümetler nezdinde suç teşkil eden paylaşımlara birçok ülke tarafından tepki gösterilmesi ile bir kez daha gündeme geldi. Evet, Twitter bir şirketti ve ülkelerin isteklerine göre hareket etmeyebilirdi ama anayasal suçların bu mecrada işlenmesi de birçok devletin "Twitter'ın iç meselesidir, ben karışmam" diyeceği türden olmadı. Kaldı ki Çin, Kuzey Kore, İran, Suudi Arabistan, Mısır, Küba, Türkmenistan, Özbekistan, Eritre gibi ülkeler bu potansiyel soruna Twitter'a doğrudan yasak getirerek çözüm bulmaya çalıştı. Değiştirilen IP adresleri ve ülkelerin kısıtlamaları kademeli şekilde kaldırmaması, yine bu ülkelerde de yoğun Twitter kullanımı ile sonuçlandı. Twitter ise hesapları askıya alma kararlarını daha çok tam da bu ülkeler üzerinde uygulayarak üzeri kapalı bu savaşta geri adım atmayacağını gösterdi.

Her Ülke Yasak ve Ceza

Diğer taraftan ifade özgürlüğü ile övünen ABD ve Avrupa ülkelerinde de orta vadede durum çok fazla değişmedi. Twitter'dan beklenen otokontrol şartları yerine getirilmeyince bu ülkeler demokrasilerine halel gelmesin diye doğrudan bir yasak uygulama yoluna gidemediler ama ceza ve kısıtlamalar da üst üste geldi.

Almanya'da sosyal medya sitelerini, nefret söylemleri, sahte haberler ve yasadışı içerikli paylaşımları hızlı bir şekilde silmeye zorlayacak olan yasa 2018 başında yürürlüğe girdi. Bu paylaşımları silmezlerse sitelere her paylaşım için 50 milyon avroya kadar yaptırım da yasaya eklendi.

İngiltere de sosyal medya platformlarının suç teşkil eden paylaşımları silmemesi halinde para cezasını kabul ederken, İletişim Yasası'nın 127. maddesine göre bu paylaşımları yapanlara da 6 aya kadar hapis cezası vermeyi de ihmal etmedi.

Fransa'da ise sosyal medyadaki yalan haberler ve propaganda içeriklerinin silinmemesi durumunda platformlara erişim engellenmesi uygulaması başlattı. Fransa son olarak sarı-yelekli gösterilerinde ise sadece şüphe üzerine herhangi bir vatandaşın cep telefonunu kopyalayarak sosyal medyadaki paylaşımlarına göre suç delili oluşturmaya ve ceza vermeye de başladı. Kaldı bu insan haklarına aykırı uygulama İsrail'de "ulusal güvenlik" kılıfı altında yıllardır uygulanıyor.

Bunların dışında Avusturya, Hollanda, İsveç, Danimarka, İspanya, Belçika gibi ülkelerde de sosyal medya üzerinden yapılan hakaret içerikli, alaycı ifadeler kullanan kişilere para, hapis ve kamu hizmeti cezalarının da verildiğini hatırlatmakta fayda var. Tabi bu ülkelerin uygulamalarında yine keyfi bir tutum sergilendiğini de belirtmek gerek. Mesela Almanya, Belçika ve Fransa gibi terör örgütü PKK'ya ev sahipliği yapan ülkelerde terör savunucularının yalan, iftira ve hakaret içeriklerine ceza uygulanmazken, bir Türk, PKK'ya karşı yaptığı paylaşım nedeniyle mahkeme karşısına çıkabiliyor.

Twitter'ın da Var Bir Hayali

Burada küçük bir paragraf açarak ülkelerden daha keyfi uygulamalar yapan Twitter'ın getirdiği kısıtlamalar ve benimsediği hesaplara

Twitter'ın sadece ABD hükümeti değil dünyada kendi idealleriyle örtüşmeyen hükümetlere karşı tavır aldığı, kendisinin de inkar etmediği şekilde ortaya çıkıyor. Donald Trump'ın attığı tweet'leri "fact check" uygulamasına tabi tutan Twitter, aynı zamanda Çin, Rusya ve Türkiye'de hükümet lehine propaganda yaptığını belirlediği hesapları da askıya alıyor.

verdiği imtiyazlar ile LGBT, veganlık, Z kuşağı, din karşıtlığı, kaos düzeni gibi son dönemde sık sık duymaya alıştığımız kavramları pompaladığını da eklemekte fayda var.

Twitter'ın hükümetler ile başlattığı soğuk savaşa geri dönersek; yeniden Donald Trump'tan bahsetmemiz gerekecek. Çünkü sosyal medya sahiplerinin ve onlara destek veren güçlerin bu güçlü iletişim ağlarını bir silah ve bir propaganda aracı olarak kullandığını ve dünyayı diledikleri gibi şekillendirmek istediğini belki de en net ve sert anlatan lider o oldu. Trump'ın görüşünü yerelleştirmek gerekirse; nasıl 28 Şubat'ta siyaseti medyanın dizayn ettiğinden bahsediyorsak şu anda da küresel çapta bir sosyal medya vesayetinin doğduğundan bahsetmek çok da uç bir fikir olmasa gerek.

Obama'ya Başka Trump'a Başka

Zira açık bir şekilde 2012'de ABD başkanlık seçimlerini Obama'nın Twitter kampanyası sayesinde kazandığı anlatılırken bugün aynı gücün şiddetli bir şekilde istemediği başkan adayına karşı dünyanın her noktasında etkili olan bir propaganda yaptığını görüyoruz. Kaldı ki Twitter kendi kısıtlama ve imtiyazlarıyla bu propagandayı istediği ülkede istediği şekilde uygulayabiliyor.

Twitter şu ana dek Trump'ın "Başkanınız olduğum süreçte Washington DC'de asla özerk bölge olmayacak" paylaşımını sakıncalı olarak işaretledi ve erişimi kısıtladı. Trump'ın başka tweetlerini, gerçeklik onayına tabi tutan, şiddeti yüceltme ve manipüle edilmiş medya olarak tanımlayan Twitter'a karşı isyan eden Trump ise sosyal medya platformunu "2020 seçimlerine müdahale" ile suçladı. Trump daha da ileri giderek "Sosyal medya için ya yeni düzenleme getireceğiz ya da tamamen kapatacağız" ifadelerini kullandı. Kaldı ki başkan tam da bu kavganın ortasında Twitter ve Facebook gibi sosyal medya kanallarının daha yoğun hukuki denetime tabi tutulmalarını öngören kararnameyi imzalayarak da blöf yapmadığını gösterdi.

Türkiye'yi de Etkiliyor

Yeniden Twitter ve Türkiye ilişkisine gelirsek daha önce trol saldırılarına karşı uygulanan kısıtlamalar ve Twitter'ın vergi ödemediği gerçeği ile gündeme gelen ilişkiler, yüzde 7.5'lik dijital hizmet vergisinin Mart 2020 itibarıyla devreye girmesine kadar ilerledi. Daha yakın bir sürede ise Twitter, hükümete destek verdiği gerekçesiyle Türkiye'de binlerce hesabı kapatırken hazırlanan raporda, aslında hesapların çoğunun destek vermek yerine Türkiye Cumhuriyeti resmi makamlarına taleplerini belirterek Twitter vasıtasıyla gündeme gelmeye çalıştığı anlaşıldı. Ayrıca AK Partili vekillerin resmi duyuruları ve terör örgütüne tepki gösterdiği paylaşımlar da Twitter tarafından "trol faaliyeti" olarak lanse edildi. Twitter'ın bu uygulaması, hem zaman içinde hedef gözeten keyfililiğini hem de Trump'ın dem vurduğu tehlikeleri de bir kez daha teyit eder nitelikte oldu.

Yaklaşan ABD seçimleri ve tüm dünyada patlak veren yeni kaotik olaylar ve artık gizliden gizliye değil alenen pompalanmaya çalışılan yeni dünya kavramları, bilgi akışını takip etme

Almanya'da sosyal medya sitelerini, nefret söylemleri, sahte haberler ve yasadışı içerikli paylaşımları hızlı bir şekilde silmeye zorlayacak olan yasa 2018 başında yürürlüğe girdi. Bu paylaşımları silmezse sitelere her paylaşım için 50 milyon avroya kadar yaptırım da yasaya eklendi.

RAKAMLARLA SOSYAL MEDYA

TWITTER

Başlangıç: 15 Temmuz 2006
Sahibi: Jack Dorsey
Geliri: 3.5 milyar dolar
Kullanıcı sayısı: 321 milyon
Türkiye'deki kullanıcı sayısı: 11.9 milyon (Dünyada 6. sırada)

FACEBOOK

Başlangıç: 4 Şubat 2004
Sahibi: Mark Zuckerberg
Geliri: 70.7 milyar dolar
Kullanıcı sayısı: 2,5 milyar
Türkiye'deki kullanıcı sayısı: 37 milyon (Dünyada 10. sırada)

INSTAGRAM

Başlangıç: 6 Ekim 2010
Sahibi: Facebook
Geliri: 14 milyar dolar
Kullanıcı sayısı: 1 milyar
Türkiye'deki kullanıcı sayısı: 39 milyon (Dünyada 6. sırada)

WHATSAPP

Başlangıç: Ocak 2009
Sahibi: Facebook
Geliri: 17 milyar dolar
Kullanıcı sayısı: 1,5 milyar
Türkiye'deki kullanıcı sayısı: 45 milyon (Dünyada 8. sırada)

YOUTUBE

Başlangıç: 14 Şubat 2005
Sahibi: Google
Geliri: 15 milyar dolar
Kullanıcı sayısı: 1,8 milyar
Türkiye'deki kullanıcı sayısı: 29 milyon (Dünyada 10. sırada)

savaşı veren istihbarat birimleri, 5G altyapısını kimin kuracağı ve kimlerin bu bilgilere rahatça ulaşacağı, post-truth dönemi, ulusal güvenlik nedeniyle devlet kurumları ve bankaların artık müşterilerinden milli mail hesapları talep etmeleri gibi hadiseler devam ettikçe Twitter başta olmak üzere sosyal medyanın küresel siyaset ve kültürel dizayn platformlarındaki rolünü daha çok tartışacağız gibi görünüyor.